2

Goedkeuring van de op 21 mei 1965 te Brussel *ondertekende Overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Lid-Staten dezer Gemeenschap, enerzijds, en de Libanese Republiek, anderzijds, inzake het handelsverkeer en de technische samenwerking, met Protocollen en Verklaring van intentie*

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

In oktober 1962 verzocht de Libanese Republiek de Commissie van de E.E.G. om besprekingen, ten einde te komen tot een samenwerking, die de Libanese uitvoer naar de E.E.G. zou bevorderen. Voorts zou deze samenwerking in de Libanese opvatting moeten bijdragen tot een toename van investeringen van de lid-staten in Libanon en tot een vergroting van de verlening van technische hulp aan dat land.

De Raad van Ministers van de E.E.G. besloot reeds dezelfde maand op dit verzoek in te gaan door de commissie te machtigen exploratoire besprekingen met Libanon te voeren.

Tijdens deze besprekingen bleek dat een oplossing, gebaseerd op handelspolitieke preferenties, niet wel mogelijk was. Een oplossing van non-discriminatoire aard, zoals voor de handelspolitieke desiderata van Israël en Iran werd overwogen, bleek voor het geval Libanon al evenmin geëigend, aangezien Libanon voor geen enkel produkt de voornaamste leverancier van de E.E.G. is.

De Libanese delegatie bleek besef te hebben voor het feit, dat de Gemeenschap op handelspolitiek terrein niet in staat was speciale maatregelen te treffen. Zij bleef echter grote waarde hechten aan samenwerking op het gebied van de technische hulpverlening. De Libanese delegatie gaf daarbij te kennen, dat zij het sluiten van een overeenkomst met de E.E.G. van minstens even groot belang achtte als de materiële inhoud van een dergelijke overeenkomst. Een overeenkomst inzake technische hulp zou daarom tegemoet komen aan het verlangen van Libanon een band met de Gemeenschap te scheppen.

Aan de zijde van de Gemeenschap bestond begrip voor dit Libanese verlangen. Daarbij werd — naar de mening van ondergetekenden terecht — overwogen dat een overeenkomst met Libanon tot uitdrukking zou brengen dat de Gemeenschap ook de belangen van Arabische landen in het oog houdt.

In de Raadszitting van 10 december 1963 besloten de lidstaten derhalve zich bereid te verklaren over te gaan tot coördinatie van hun individuele activiteiten op het gebied van technische hulp ten gunste van Libanon. Een en ander zou in een briefwisseling met dat land worden vastgelegd.

Vrijwel tegelijkertijd werden echter van Libanese zijde nieuwe voorstellen ontvangen. Deze hielden niet alleen in coördinatie van technische hulp en een Gemengde Commissie om daarop toe te zien, maar ook bepalingen inzake meestbegunstiging, bevordering van investeringen en exportkredietverzekering. Libanon verzocht voorts, in een later stadium, om een clausule analoog aan die, welke in het akkoord met Israël werd opgenomen inzake sinaasappelen.

Gezien de stellige wens van Libanon om tot een overeenkomst met de E.E.G. te geraken, besloot de Raad in zijn zitting van 13—15 april 1964, waar mogelijk, op de Libanese voorstellen in te gaan. Aansluitend op de in mei 1964 gevoerde onderhandelingen vond informeel overleg met Libanon plaats, hetgeen begin van dit jaar tot overeenstemming leidde. Op 9 maart jl. kon de overeenkomst worden geparafeerd.

Het feit dat eerst na ruim twee jaar overeenstemming mogelijk was is het gevolg van een aantal uiteenlopende factoren.

In de eerste plaats waren de aanvankelijke Libanese verlangens, met name op handelspolitiek terrein, van die aard, dat het voor de Gemeenschap moeilijk was hieraan tegemoet te komen zonder geweld te doen aan bestaande internationale verplichtingen.

Voorts behoort het terrein van de technische hulp — voor zover deze geen betrekking heeft op met de E.E.G. geassocieerde landen — tot de competentie van de lid-staten. Coördinatie van de technische hulp der lid-staten moest derhalve leiden tot juridische complicaties en onder meer tot de noodzaak, dat het akkoord behalve door de Gemeenschap ook door de lid-staten gesloten zou moeten worden.

De omstandigheid ten slotte, dat het karakter van de thans voorliggende overeenkomst met haar uitgewerkte meestbegunstigingsclausule, haar regeling met betrekking tot technische hulp, alsmede de protocollen inzake uitzonderingen op de regel van meestbegunstiging en inzake sinaasappelen, veelal afwijkt van de overeenkomsten die de Gemeenschap tot nu toe met derde landen heeft gesloten, vereiste veel overleg binnen de Zes, ten einde te voorkomen dat een overeenkomst van deze aard tot een ongewenst precedent zou kunnen leiden.

Conclusie

De onderhavige overeenkomst geeft vorm aan de band die Libanon wenst met de E.E.G., terwijl zij tevens tegemoet komt aan enkele concrete Libanese wensen.

Verder kan als belang worden aangemerkt dat dit akkoord een gunstige invloed kan hebben op de verhoudingen van de lid-staten met het gehele Midden-Oosten.

Voor het betrekkelijk intensieve handelsverkeer tussen Nederland en Libanon kan het vastleggen van de regel van meestbegunstiging als een voordeel worden beschouwd. Financiële verplichtingen voor het Koninkrijk vloeien uit deze overeenkomst niet voort.

Artikelsgewijze toelichting

Artikelen I, II en III (Meestbegunstiging)

In artikel I is het principe van de meestbegunstiging neergelegd, terwijl in artikel II het terrein waarop deze meestbegunstiging van toepassing is nader wordt omschreven. Aangezien de overeenkomst in verband met de technische-hulpbepalingen door alle lid-staten dient te worden ondertekend behoefde de meestbegunstiging niet beperkt te blijven tot het zuiver communautaire terrein (indeling en hoogte van het gemeenschappelijk buitentarief), doch kon zij mede betrekking hebben op aspecten die voorshands nog onder de competentie van de lid-staten vallen (wijze van aanpassing en toepassing der tarieven, kwantitatieve restricties, exportheffingen, in- en uitvoerformaliteiten en het betalingsverkeer).

Artikel III bevat de gebruikelijke internationaal erkende uitzonderingen op de meestbegunstiging, alsmede enkele specifieke uitzonderingen, nader uitgewerkt in protocol 1 voor individuele lid-staten, o.a. in verband met voormalige koloniale banden.

Artikel IV (Gemengde commissie)

Dit artikel roept een gemengde commissie in het leven, die in beginsel éénmaal per jaar bijeen zal komen om te onder-

zoeken welke maatregelen het onderlinge handelsverkeer zouden kunnen bevorderen. De E.E.G.-akoorden met Iran en Israël bevatten een analoge bepaling.

Artikel V (Coördinatie technische samenwerking)

Dit artikel voorziet coördinatie van de activiteiten van de lid-staten op het gebied van de technische samenwerking, waarbij zowel tijdens vooronderzoek als tijdens uitvoering wordt uitgegaan van aanvragen van Libanon om technische hulp. Het doel van deze coördinatie is het bundelen van de individuele inspanningen van de lid-staten ten gunste van Libanon. Het komt het rendement van de technische hulp ten goede en vermijdt duplicatie.

Artikel VI (Vormen van samenwerking)

Dit artikel somt een viertal mogelijkheden van technische hulpverlening op. Hierbij is overdracht van kennis en ervaring centraal gesteld, terwijl een begeleiding van deze kennisoverdracht door technisch uitrustingsmateriaal voor onderwijs of onderzoek in Libanon eveneens mogelijk is.

Artikel VII (Gemengde groep voor technische samenwerking)

Van Libanese zijde werd bij herhaling met klem aangedrongen op het instellen van een comité, bestaande uit vertegenwoordigers van de Libanese Regering, van de lid-staten en van de commissie. De taak van dit comité zou naar Libanese mening moeten zijn het beraadslagen over de door de Libanese Regering ingediende hulpaanvragen, alsmede het aan de lid-staten toewijzen van de verschillende hulpprojecten. Tegen een dergelijke opzet maakten alle lid-staten van de E.E.G. bezwaar. Dit zou immers inhouden, dat de beoordeling van de hulpaanvragen en de bestudering daarvan door de daartoe ingestelde diensten van elk der lid-staten onvoldoende of in het geheel niet zou kunnen geschieden. Bovendien zou in een dergelijk comité weinig plaats overblijven voor onderling overleg van de lid-staten, leidende tot coördinatie als bedoeld in artikel 5.

Ten slotte werd daarom besloten een gemengde groep voor technische samenwerking op te richten, en de taak van deze groep te beperken tot het bestuderen van de Libanese hulpaanvragen en tot het uitbrengen van verslag van haar conclusies aan de lid-staten en aan de Libanese Regering. Voorts zal de groep de uitvoering volgen van de hulpprojecten, waartoe de lid-staten elk voor zich of gezamenlijk besloten hebben.

In het derde lid van het artikel wordt nogmaals de nadruk gelegd op het bilaterale karakter van de projecten van technische samenwerking, zulks om te voorkomen dat de indruk wordt gewekt, dat de E.E.G. als zodanig als partij betrokken zou zijn bij de technische samenwerking met Libanon.

Artikel VIII (Libanese verplichtingen met betrekking tot technische samenwerking)

Op eigen initiatief heeft de Libanese Regering invoeging van dit artikel in de overeenkomst voorgesteld. Het betreft hier door Libanon te verschaffen faciliteiten aan naar dat land uitgezonden deskundigen van de lid-staten alsmede invoerfaciliteiten voor technische hulpuitrustingen. Voorts voorziet dit artikel in verplichtingen van Libanon, zoals het ter beschikking stellen van terrein en het voor haar rekening nemen van een deel der administratieve kosten.

Artikel IX (Bevordering investeringen)

Hoewel de lid-staten momenteel geen beperkingen opleggen aan de kapitaalexport ten behoeve van investeringen in Libanon, bleken zij niet bereid tot het aangaan van verplichtingen ter zake. Ook een rechtstreekse beïnvloeding van het bedrijfsleven met betrekking tot investeringen in Libanon kon niet worden toegezegd. De lid-staten verklaren zich echter in dit artikel bereid de door de Libanese Regering te verstrekken informaties inzake het investeringsklimaat en eventuele concrete investeringsmogelijkheden naar het bedrijfsleven door te leiden en in het algemeen hun tussenkomst te verlenen.

Artikel X (Niet-aantasting van bestaande bilaterale overeenkomsten)

Volgens dit artikel worden de bestaande bilaterale overeenkomsten tussen Libanon en bepaalde lid-staten (i.c. Frankrijk en Italië) niet aangetast door het onderhavige akkoord.

Artikel XIII (Multilaterale afspraken)

Indien één van de partijen op grond van internationale of multilaterale regelingen wijzigingen moet brengen in de overeengekomen meestbegunstiging zal worden onderhandeld over een aanpassing van het akkoord. Indien daarover geen overeenstemming wordt bereikt, is het akkoord opzegbaar.

Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan eventuele mondiale regelingen voor landbouwprodukten, op grond waarvan tegen laag geprijsde importen zou kunnen worden gediscrimineerd. Voorts zou deze bepaling toepasselijk kunnen worden in het geval internationaal overeenstemming zou worden bereikt ten aanzien van het toekennen van preferenties aan ontwikkelingslanden, terwijl mogelijke toekomstige regelingen inzake preferentieverlening tussen de onderontwikkelde gebieden zelf een discriminatoire behandeling van de E.E.G.-lid-staten tot gevolg kunnen hebben.

Artikel XIV (Inwerkingtreden)

Aangezien de goedkeuringsprocedure voor het onderhavige akkoord of onderdelen daarvan in ieder van de lid-staten verschilt, is overeengekomen dat de overeenkomst eerst in werking zal treden op de eerste dag van de maand volgend op die waarin de laatste partij kennis heeft gegeven dat de noodzakelijke procedures zijn voltooid.

Protocol nr. 1 (Uitzonderingen op meestbegunstiging)

Protocol 1 werkt de uitzonderingen genoemd in artikel III, sub *e*, nader uit.

Protocol nr. 2 (Sinaasappelclausule)

Deze clausule onderstreept de mogelijkheid in de gemengde commissie de eventuele gevolgen aan de orde te stellen van tussen de Gemeenschap en derde landen te sluiten overeenkomsten, die van grote invloed zouden kunnen zijn op de afzet van sinaasappelen op de markt van de Gemeenschap.

Materieel is dit probleem voor Libanon van weinig betekenis, gezien de zeer geringe sinaasappelenexport naar de E.E.G.-landen. Libanon insisteerde echter op opneming van deze clausule, die ook is opgenomen in het E.E.G.-akkoord met Israël.

Verklaring van intentie (Kredietverzekering)

Aan de Libanese wens tot opneming van een meestbegunstigingsclausule op het gebied van de exportkredietverzekering kon niet worden tegemoet gekomen. Het kredietverzekeringsbeleid in de lid-staten is immers afhankelijk van steeds wisselende factoren die per land van bestemming en per individuele transactie sterk kunnen verschillen, zodat toekenning van zelfs een gekwalificeerde meestbegunstiging slechts een bron van misverstanden zou vormen. Van Libanese zijde werd dit ingezien en nam men ten slotte genoegen met de huidige welwillendheidsverklaring.

Gemeenschappelijke verklaring (Voorlopige toepassing)

Ook ten aanzien van een voorlopige toepassing verschillen de grondwettelijke bepalingen in ieder der lid-staten, met het gevolg dat alle lid-staten zich moeten richten naar de partij (de Bondsrepubliek Duitsland), die ter zake de minste armslag heeft. Voorlopige toepassing is derhalve slechts voorzien voor de volgende artikelen:

wederzijds: artikel IV (Gemengde Commissie), artikel VII (Gemengde groep voor technische samenwerking), artikel IX (bevordering investeringen);

zijdens de E.E.G.-lid-staten en de raad: artikel V en VI (Coördinatie technische bijstand);

zijdens de Libanese Republiek: artikel VIII (Libanese verplichtingen m.b.t. technische bijstand).

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

De Minister zonder Portefeuille
belast met de aangelegenheden betreffende
de hulp aan ontwikkelingslanden,
TH. H. BOT.

De Minister van Economische Zaken,
J. M. DEN UYL.